

ROMÂNIA

CURTEA DE APEL ORADEA

Secția a II-a Civilă, de Contencios

Administrativ și Fiscal

Nr. operator de date cu caracter personal: 3159

Dosar nr. (...)

ÎNCHEIERE

Ședința publică din data de (...)

Curtea constituită din:

Președinte: (...)

Judecător: (...)

Grefier: (...)

Pe rol se află soluționarea cererii de apel formulate de **apelanta (...)**, cu sediul în (...) în contradictoriu cu **intimații (...)**, cu sediul în (...), (...), cu sediul (...), (...), cu sediul în (...), **debitor (...)** și (...), împotriva Sentinței nr. (...), pronunțată de Tribunalul Bihor, având ca obiect *procedura insolvenței – contestație tabel suplimentar*.

La apelul nominal făcut în ședință publică, a răspuns apelanta (...), și intimata (...), lipsă fiind celelalte părți.

Procedura de citare este legal îndeplinită prin BPI.

S-a făcut referatul cauzei de către grefierul de ședință, învederându-se instanței că pricina se află la al doilea termen de judecată, apelul este legal timbrat, fiind achitată taxa judiciară de timbru în cuantum de 100 lei, conform dovezii aflate la fila nr. 11 din dosarul de apel, părțile intimatate nu au exprimat un punct de vedere cu privire la cererea de sesizare a Înaltei Curți de Casație și Justiție pentru pronunțarea unei hotărâri prealabile, formulată de către apelantă, după care:

La interpelarea instanței, *reprezentantul apelantei* arată că susține în continuare cererea de sesizare a Înaltei Curți de Casație și Justiție, astfel cum a fost formulată, cu observația că au fost avute în vedere prevederile art. 1617 alin. 3 din Codul civil, nu ale art. 1607 alin. 3 din Codul civil.

Susține că a identificat două aspecte esențiale pentru soluționarea cauzei, respectiv dacă este admisibilă invocarea compensației legale a datoriilor reciproce ale unui creditor înscris la masa credală cu o anumită creanță și ale debitorului aflat în procedură față de acest creditor, de către un alt creditor, înscris la masa credală, concurent celui dintâi. Ori, într-o altă formulare relevantă pentru speță, dacă, pentru a opera compensația legală, este o condiție invocarea compensației legale de către una dintre părțile raportului juridic, reținându-se în jurisprudența Curții de Apel Oradea că aceasta ar fi o condiție separată, în sensul că, în lipsa unei invocări a compensației de către una dintre părțile raportului juridic, aceasta nu ar opera. Or, consideră că, raportat la prevederile art. 1617 alin. 3 din Codul civil, condiția ar trebui să fie reținută, astfel cum a fost reținută în literatura de specialitate și în jurisprudență, în sensul ca părțile să nu fi renunțat la compensația legală, aceasta reprezentând o diferențiere, care implică, în mod subsidiar, analiza dispozițiile art. 1622 alin 3 din Codul civil, în sensul că invocarea compensației legale sau renunțarea la aceasta nu poate să dăuneze drepturilor și intereselor terților, în speță fiind vorba despre creditorii participanți la procedura insolvenței debitoarei (...).

Prin urmare, consideră că această chestiune este admisibilă, în măsura în care raționamentul juridic se oprește în punctul în care este reținută această condiție, apreciind că raționamentul juridic complet ar trebui să aibă în vedere și prevederile art. 1622 alin. 3 din Codul civil, care reprezintă criteriul în raport de care se analizează posibilitatea operării compensării sau a renunțării la această. În prezenta cauză, consideră că este evident că

debitoarea nu poate renunța la compensare, întrucât sunt afectate, în mod direct, drepturile celorlalți creditori participanți la procedura insolvenței, în sensul că masa activului patrimonial este insuficientă pentru acoperirea creanțelor înscrise în tabelul suplimentar sau definitiv de creanțe. Astfel, susține că drepturile creditorilor sunt încălcate prin invocarea renunțării la compensație.

Pe de altă parte, arată că debitoarea nu poate renunța la compensație, în mod tacit, deoarece aceasta trebuie să fie rezultatul unui act neechivoc în acest sens.

În ceea ce privește problema incidenței prevederilor renunțării la compensație sunt sau nu compatibile cu procedura insolvenței, arată că în practica judiciară s-au conturat două opinii diferite. Astfel, fie se consideră că nu se poate renunța la compensație, având în vedere că prevederile art. 1617 alin. 3 din Codul civil nu sunt compatibile cu procedura insolvenței, în raport de principiul participării concursuale și de scopul acestei proceduri, fie s-a reținut că această modalitate de stingere a datoriilor nu operează în procedura insolvenței, întrucât ar fi afectate drepturile creditorilor participanți. Apreciază că aceste două poziții sunt clarificate chiar prin dispozițiile legale, respectiv prin art. 1622 alin. 3 din Codul civil, în sensul că trebuie analizată măsura în care sunt afectate drepturile terților. Prin urmare, în situația în care neinvocarea compensației afectează drepturile terților, atunci trebuie să se ia act că aceasta a operat de drept, iar în situația în care se invocă inaplicabilitatea compensației în procedura insolvenței, se pot imagina situații în care masa activului patrimonial a debitoarei este suficientă pentru a acoperi toate creanțele, inclusiv pe cele care ar fi putut face obiectul compensației, dar părțile renunță la ele, astfel încât realizarea creanțelor se face, în mod efectiv, prin plată.

În speță, arată că este vorba despre situația în care elementele patrimoniului debitoarei, fiind absurd modul de desfășurare a procedurii insolvenței și modul în care sunt reținute creanțele, cu încălcarea dispozițiilor legale.

Reprezentantul (...), având cuvântul, arată că înțelege să lase la aprecierea instanței cererea de sesizare a Înaltei Curți de Casație și Justiție, formulată de către apelantă. Precizează că, raportat la art. 90 alin. 1 și 2 Legea nr. 85/2014, întrebarea sa este dacă se pot compensa creanțe anterioare deschiderii procedurii insolvenței cu creanțe ulterioare deschiderii acestei proceduri, având în vedere că existe creanțe anterior deschiderii procedurii față de (...), care a avut loc în octombrie 2015, și creanțe ulterioare deschiderii procedurii, respectiv până în iunie 2018, acestea neavând un regim juridic asemănător.

Reprezentantul apelantei arată că data în raport de care se analizează compensația este data deschiderii procedurii de faliment față de debitoarea (...) și nu data deschiderii procedurii generale a insolvenței față de aceasta, creanțele ce fac obiectul prezentei cauze fiind din luna decembrie 2018, adică ulterior momentului deschiderii procedurii falimentului față de debitoare.

Instanța, în ceea ce privește solicitarea apelantei de sesizare a Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile, constată că sunt îndeplinite condițiile prevăzute de art. 519 Cod procedură civilă, astfel că în baza art. 520 alin. 1 va dispune sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile, în sensul de a lămuri:

„Dacă, în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 90 alin. 1 și 2 din Legea nr. 85/2014, este admisibilă invocarea compensației legale a datoriilor reciproce dintre un creditor înscris la masa credală și ale debitorului aflat în insolvență, de către un alt creditor înscris la masa credală, care nu este parte la raportul juridic.

De asemenea, dacă prevederile art. 1617 alin. 3 din Codul civil sunt compatibile sau nu cu procedura insolvenței”.

În ceea ce privește solicitarea reprezentantului debitoarei de a sesiza Înalta Curte de Casație și Justiție cu o întrebare preliminară, în sensul de a se lămuri dacă se pot compensa datoriile anterioare deschiderii procedurii insolvenței cu creanțe ulterioare deschiderii acestei

proceduri, instanța respinge această cerere, apreciind că textul de lege este clar și nu s-a depus la dosarul cauzei practică judiciară în sens contrar celor prevăzute de lege.

CURTEA DE APEL, DELIBERÂND:

Asupra celor puse în discuție din oficiu cu privire la sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție, reține următoarele:

I. Analiza admisibilității în principiu

Constată admisibilitatea sesizării, în conformitate cu prevederile art. 519 Cod procedură civilă, motivat de faptul că:

1. Sesizarea în condițiile art. 519 Cod procedură civilă are loc în cadrul unui litigiu aflat pe rolul Curții de apel Oradea, instanță competență să soluționeze cauza în apel.

2. Instanța care sesizează Înalta Curte de Casație și Justiție judecă prezenta cauză în ultimă instanță, dat fiind că, potrivit prevederilor art.43 alin.1 din Legea nr. 85/2014 *hotărârile curții de apel sunt definitive*

3. De asemenea, de modul de interpretare a prevederilor art. 90 din Legea nr. 85/2014 și art. 1617 Cod civil depinde soluționarea pe fond a cauzei în legătură cu care s-a formulat sesizarea. Obiectul cererii de chemare în judecată îl constituie o contestație la tabelul suplimentar de creanțe prin care un creditor cere înlăturarea din tabelul de creanțe a altor creditori pe considerentul că s-au compensat de drept creanțele reciproce dintre debitoare și acești creditori și că prevederile art. 1617 alin.3 cod civil sunt incompatibile cu procedura insolvenței.

4. În ceea ce privește noutatea chestiunii de drept, în opinia instanței de apel, și aceasta este îndeplinită, întrucât, la nivelul examenului jurisprudencial efectuat de către instanță nu rezultă că s-a cristalizat încă o jurisprudență unitară și constantă în legătură cu chestiunile de drept a căror lămurire se solicită situație care justifică interesul în formularea unei cereri pentru pronunțarea unei hotărâri prealabile în scopul prevenirii apariției unei practici neunitare, iar practica judiciară invocată de către apelantă oferă indicii referitoare la posibilitatea apariției unei practici neunitare consistente din această perspectivă.

5. De asemenea, problema de drept nu face obiectul unui recurs în interesul legii în curs de soluționare, conform evidențelor Înaltei Curți de Casație și Justiție.

6. Asupra acestei chestiuni de drept, Înalta Curte de Casație și Justiție nu s-a mai pronunțat printr-o altă hotărâre.

II. Expunerea succintă a litigiului

Prin contestațiile împotriva tabelului suplimentar de creanțe al debitorului (...) formulate de contestatoarea (...) s-a solicitat înlăturarea totală sau parțială din tabelul de creanțe a creanțelor aparținând creditorilor (...), societăți din același grup cu debitorul, ca fiind nelegitime, ca urmare a stingerii acestora prin compensație lege până la limita superioară a creanțelor reciproce deținute de către (...).

În motivare s-a arătat, în esență, că și debitoarea deține creanțe asupra celor trei creditori, aflați la rândul lor în insolvență, fiind înscrisă la masa credală a acestora.

În ce privește compensarea de drept a acestor creanțe, contestatoarea arată că sunt îndeplinite condițiile legale prevăzute de art. 90 din Legea 85/2014 pentru a se dispune compensarea creanțelor reciproce, sens în care arată că, raportat la data deschiderii procedurii de faliment asupra (...) - 11.12.2018 se poate constata reciprocitatea obligațiilor - creanțele existau între aceleași persoane, creditor și debitor, în același timp, una față de cealaltă; creanțele au ca obiect bunuri fungibile - sume de bani, iar prin compensație cei trei creditori reciproci

sunt în situația în care ar fi fost dacă s-ar fi făcut plata efectivă; creanțele cu privire la care a operat compensarea de drept sunt certe, lichide și exigibile.

S-a arătat că din punct de vedere procedural, art. 106 alin 1 și 3 din Legea nr. 85/2014 obligă practicianul în insolvență să procedeze la examinarea fiecărei cereri și a documentelor depuse și să efectueze o cercetare amănunțită pentru a stabili legitimitatea, valoarea exactă și prioritatea fiecărei creanțe.

În opinia contestatoarei administratorul judiciar avea obligația să constate stingerea creanței creditorilor contestați prin mecanismul compensației legale în îndeplinirea atribuțiilor legale care îi revin.

De asemenea s-a arătat că, invocarea compensației legale a datoriilor reciproce ale unui creditor înscris la masa credală cu o anumită creanță și ale debitorului aflat în procedură față de acest creditor, de către un alt creditor, concurent celui dintâi este pe deplin admisibilă.

În drept contestatoarea a invocat dispozițiile art. 90, art. 105, art. 106 din Legea nr. 85/2014, art 1617 C.civ.

Prin poziția procesuală formulată, lichidatorul judiciar (...), a solicitat respingerea contestației formulate de către creditorul (...), ca nefondată,

În motivare, lichidatorul judiciar a invocat excepția lipsei de interes a creditorului (...) în formularea contestației împotriva tabelului suplimentar de creanțe al debitorului (...), raportat la faptul că, prin aceasta contestație se invocă doar compensarea creanțelor reciproce dintre alte societăți și a arătat, în esență, că nu ar fi îndeplinite condițiile prevăzute de lege pentru compensarea de drept a creanțelor, că acestea nu ar putea fi compensate nici din perspectiva faptului că unele sunt născute anterior deschiderii procedurii insolvenței, iar alte după deschiderea acestei proceduri ceea ce ar contraveni prevederilor art 90 din Legea nr. 85/2014, precum și faptul că pentru a putea fi compensate creanțele, așa cum solicită contestatorul (...), este necesar înscrierea creditorilor în tabelul creanțelor.

Lichidatorul judiciar al debitorului, ce are și calitatea de administrator judiciar al creditorilor ale căror creanțe au fost contestate, a mai arătat că cei trei creditori au achitat TVA-ul aferent facturilor emise de către debitor, iar în lumina noilor modificări aduse Codului fiscal, aceștia vor putea solicita organelor fiscale rambursarea TVA-ului din facturile aferente declarațiilor de creanță înscrise în tabelul suplimentar al creanțelor debitorului (...). Ori, rambursarea TVA-ului aferent, ar aduce un capital important pentru desfășurarea activității curente a acestor societăți.

Prin sentința nr. (...) a Tribunalului Bihor au fost respinse contestațiile formulate cu motivarea că din prevederile art. 90 alin. (1) din Legea nr. 85/2014 reiese că se poate dispune compensarea creanțelor reciproce doar în situația în care unul dintre creditori solicită acest lucru. Ori în cauză, nici unul dintre creditori cu creanțe reciproce, nu au solicitat acest lucru putându-se aprecia că aceștia au renunțat în mod tacit la aceasta, după cum dispune alin 3 al art. 1617 cod civil.

Împotriva acestei sentințe a declarat apel contestatoarea (...) prin care a solicitat admiterea lui, schimbarea în tot a sentinței în sensul admiterii contestațiilor, astfel cum au fost formulate.

În motivarea apelului s-a arătat, în esență, că invocarea compensației legale de către un alt creditor înscris la masa credală este pe deplin admisibilă; că operând de drept nu este la latitudinea părților să accepte ori nu producerea efectelor pe care compensația le opune; că nu se poate renunța la compensație în detrimentul drepturilor dobândite de către un terț conform art. 1622 Cod civil ; că în temeiul art.90 alin.1 teza a II a din Legea nr. 85/2014 lichidatorul judiciar ar fi fost obligat să constate compensarea de drept a creanțelor reciproce ; că instanța de fond nu a analizat consecințele neinvocării contestației, respectiv prejudicierea organului fiscal care va fi nevoit să ramburseze TVA aferent facturilor emise de către cei trei creditori, dar în mod practic nu va mai avea posibilitatea să încaseze acel TVA dedus anterior de către debitor și scopurile reale ale neinvocării compensației, creditorii adjudecând bunuri ale

debitorului și utilizând „preluarea în contul creanței”, deși creanța ar fi inexistentă din punct de vedere juridic, prin mecanismul compensației de drept.

De asemenea, în susținerea apelului apelanta a invocat practică judiciară.

Prin concluziile scrise depuse la dosar lichidatorul judiciar a solicitat respingerea apelului pentru considerentele exprimate în punctul de vedere depus în fața instanței de fond.

III. Punctul de vedere al părților cu privire la dezlegarea chestiunii de drept

1. Punctul de vedere al apelantei

Apelanta apreciază că art. 90 alin.1 din Legea nr. 85/2014 trebuie interpretat în sensul că este admisibilă invocarea compensației legale dintre debitor și un creditor, de către un alt creditor înscris la masa credală și că renunțarea la compensație, prevăzută de art. 1617 cod civil este incompatibilă cu procedura insolvenței, petru considerentele arătate în practica prezentă încheieri

2. Punctul de vedere al intimatului, lichidator judiciar

Lichidatorul judiciar nu a formulat un punct de vedere cu privire la dezlegarea chestiunii de drept, ci doar, prin concluziile scrise depuse la dosar, a invocat practica judiciară existentă la nivelul Curții de Apel Oradea, în spețe similare.

III. Problema de drept asupra căreia se solicită pronunțarea unei hotărâri prealabile:

„Dacă, în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 90 alin. 1 și 2 din Legea nr. 85/2014, este admisibilă invocarea compensației legale a datoriilor reciproce dintre un creditor înscris la masa credală și ale debitorului aflat în insolvență, de către un alt creditor înscris la masa credală, care nu este parte la raportul juridic.

De asemenea, dacă prevederile art. 1617 alin. 3 din Codul civil sunt compatibile sau nu cu procedura insolvenței”.

IV. Punctul de vedere motivat al completului de judecată

1. Dispoziții de drept intern invocate și/sau aplicabile în cauză.

Art 90 din Legea 85/2014

„(1) Deschiderea procedurii de insoivență nu afectează dreptul niciunui creditor de a invoca compensarea creanței sale cu cea a debitorului asupra sa, atunci când condițiile prevăzute de lege în materie de compensare legală sunt îndeplinite la data deschiderii procedurii. Compensarea poate fi constatată și de administratorul judiciar sau lichidatorul judiciar.

(2) Prevederile alin. (1) se aplică în mod corespunzător și creanțelor reciproce născute după data deschiderii procedurii insolvenței.”

Art 1617 Cod civil:

„(1) Compensația operează de plin drept de îndată ce există două datorii certe, lichide și exigibile, oricare ar fi izvorul lor, și care au ca obiect o sumă de bani sau o anumită cantitate de bunuri fungibile de aceeași natură.

(2) O parte poate cere lichidarea judiciară a unei datorii pentru a putea opune compensația. (3) Oricare dintre părți poate renunța, în mod expres ori tacit, la compensație.”

Art. 1622 alin. 1 Cod civil

„Nu se poate renunța la compensație în detrimentul drepturilor dobândite de un terț”

2. Jurisprudența în materie

2.a Jurisprudența instanțelor din raza Curții de Apel Oradea

La nivelul instanțelor din raza Curții de Apel Oradea a fost identificată practică judiciară în materie, respectiv sentința nr. 1118/F/ 13.11.2018 a Tribunalului Bihor pronunțată în dosarul

nr. 1607/111/2018 /a1, rămasă definitivă prin decizia nr. 179/A/22.05.2019 a Curții de Apel Oradea și sentința nr. 1161/F/20.11.2018 a Tribunalului Bihor, pronunțată în dosar nr. 1606/111/2018/a1 rămasă definitivă prin decizia nr. 243/A/04.07.2019 a Curții de Apel Oradea, în ambele dosare, atât opinia judecătorului sindic, cât și opinia instanței de apel fiind aceea că doar creditorul titular al creanței poate invoca compensarea legală, nu și un alt creditor înscris la masa credală și că prevederile art. 1617 alin.3 cod civil nu sunt incompatibile cu procedura insolvenței.

2b. Jurisprudență la nivel național.

În susținerea apelului și a cererii de sesizare a Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile a invocat decizia nr. 1630/30.10.2013 și decizia nr. 84/30.01.2014 ale Curții de Apel Timișoara, precum și decizia nr. 135/08.04.2016 a Curții de Apel Galați.

3. Jurisprudența Înaltei Curți de Casație și Justiție

Cauzele de acest gen nu sunt de competența Înaltei Curți de Casație și Justiție.

4. Punctul de vedere motivat al instanței de judecată

Din dispozițiile art.90 alin.1 din Legea nr.85/2014 reiese că doar creditorul care are o creanță reciprocă cu debitorul aflat în procedura insolvenței poate invoca stingerea creanțelor reciproce prin compensare legală cu privire la creanța sa, nu și un alt creditor, pe calea contestației la tabelul de creanțe.

Astfel, din coroborarea normei de la alin.1 al art. 1617 cod civil cu cea de la aliniatul 3 al aceluiași articol rezultă cu claritate că regula compensării legale este supletivă, nu imperativă, creditorii-debitori putând să renunțe în mod expres sau tacit la beneficiul compensației.

Așa cum s-a arătat în doctrină, renunțarea înlătură efectul retroactiv efectul compensației care a operat de plin drept la momentul la care cele două datorii reciproce au îndeplinit condițiile prevăzute de lege pentru a se stinge prin compensație.

În opinia instanței de apel, prin formularea unei cereri de înscriere la masa credală, fără a invoca compensarea creanțelor reciproce, creditorul a renunțat implicit la beneficiul compensației legale, astfel că, așa cum s-a arătat, a înlăturat retroactiv efectul compensației.

De asemenea, din formularea alin.1 al art. 90 din Legea nr. 85/2014 rezultă că invocarea compensării reprezintă un drept al creditorului, nu o obligație, rămânând la latitudinea acestuia dacă se prevalează sau nu de dreptul conferit de lege.

În consecință, cât timp, în procedura insolvenței, creditorul nu este obligat să invoce compensarea legală, instanța apreciază că dispozițiile art. 1617 alin.3 Cod civil nu sunt incompatibile cu procedura insolvenței.

Pentru toate aceste considerente, curtea de apel va dispune sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile pentru dezlegarea chestiunilor de drept enunțate.

În baza art. 520 alin2. Cod procedură civilă cauza va fi suspendată până la pronunțarea hotărârii prealabile.

**PENTRU ACESTE MOTIVE,
ÎN NUMELE LEGII,
DISPUNE:**

Admite cererea formulată de apelanta (...)

Dispune sesizarea Înaltei Curți de Casație și Justiție în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile cu privire la următoarele chestiuni de drept:

„Dacă, în interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 90 alin. 1 și 2 din Legea nr. 85/2014, este admisibilă invocarea compensației legale a datoriilor reciproce dintre un creditor înscris la masa credală și ale debitorului aflat în insolvență, de către un alt creditor înscris la masa credală, care nu este parte la raportul juridic?

Dacă prevederile art. 1617 alin. 3 din Codul civil sunt compatibile sau nu cu procedura insolvenței ?”.

Dispune suspendarea judecării, conform prevederilor art. 520 alin. 2 Cod procedură civilă.

Respinge cererea formulată de către reprezentantul (...), în calitate de lichidator judiciar al debitoarei (...), de sesizare a Înaltei Curți de Casație și Justiție cu o întrebare preliminară, în sensul de a se lămuri dacă se pot compensa datoriile anterioare deschiderii procedurii insolvenței cu creanțe ulterioare deschiderii acestei proceduri.

Fără cale de atac.

Pronunțată în ședință publică, azi, (...).

Președinte,
(...)

Judecător,
(...)

Grefier,
(...)

Red. înch. – jud. (...);

Tehnored. (...) / 4 ex.

Emis/exped. 1 comunicare către părți prin BPI și 1 adresă către Înalta Curte de Casație și Justiție.